

к.е.н., доц. Подолянчук О.А., Голишевська А.А.

Вінницький національний аграрний університет, Україна

ВНУТРІШНІЙ АУДИТ ЯК СКЛАДОВА КОРПОРАТИВНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

Ускладнення бізнесу під впливом глобалізації світової економіки, зміна середовища транснаціональних компаній, привертає увагу до формування концепції внутрішнього аудиту в межах міжнародного менеджменту.

Дослідження особливостей організації і функціонування внутрішнього аудиту в транснаціональних компаніях свідчить про те, що вітчизняні фахівці приділяють цій проблемі недостатньо уваги. Проте до українських вчених, що висвітлюють проблеми формування концептуальних засад внутрішнього аудиту в транснаціональних компаніях можна віднести: Л. Сухареву, Н. Дорош, С. Пилипенка та ін. Низка наукових робіт належить закордонним вченим, а саме: Р. Адамс, Є. Аренс, Дж. Робертсон.

Ефективне управління ризиками транснаціональних компаній забезпечується функціонуванням системи внутрішнього контролю, важливим елементом якого є внутрішній аудит. Результат дослідження думок українських авторів стосовно визначення понять і тлумачення окремих характеристик внутрішнього аудиту свідчить про те, що більшість із них розглядають внутрішній аудит лише як одну з форм внутрішньогосподарського контролю. На думку Л. Сухаревої, внутрішній аудит розглядається як система спостереження і експертної оцінки господарсько-фінансової діяльності корпорації, її структурних підрозділів, результатом функціонування якої є прийняття оптимальних стратегічних і тактичних рішень. Л. Сухарева вважає, що внутрішній аудит є частиною системи внутрішнього контролю у межах корпорації зі складною структурою управління, на чолі якої знаходиться Спостережна Рада [3]. В міжнародній практиці створення служби внутрішнього аудиту має неоднорідне сприйняття, а саме: в деяких країнах

воно має обов'язковий характер, а в інших - рекомендаційний. Але функціонування аудиту в корпораціях зі складною організаційною структурою свідчить про значну роль служби внутрішнього аудиту при розв'язанні окремих функціональних проблем управління. На практиці внутрішній аудит потрібен в більшій мірі саме в той момент, коли корпорація швидко розвивається. В цей період з'являються нові процеси, загрози, зростають ризики. На нашу думку, задачею внутрішнього аудиту в цей період має бути перевірка, наскільки ефективно менеджер контролює ризики. Головна увага внутрішнього аудиту зосереджується на підтвердженні професійності дій апарату управління, здійсненні незалежної оцінки діяльності менеджерів, попередженні кризових ситуацій.

На наш погляд, цей процес має бути неперервною функцією, при цьому вище керівництво має делегувати внутрішньому аудиту повноваження, достатні для того, щоб він міг належно виконувати функції контролю за реалізацією стратегії, процедур, політик корпорації. Формування внутрішнього аудиту в умовах міжнародного менеджменту зумовлене існуванням двох управлінських систем корпоративного регулювання:

- інсайдерської;
- аутсайдерської [2].

Інсайдерська система управління (Європа, Японія) передбачає концентрацію власності кількох осіб, менеджмент перебуває під їх впливом. В такому разі внутрішній аудит займає нижчий рівень в організаційній структурі, не здійснює розробку правового і регламентного забезпечення.

Аутсайдерська система управління (США, Великобританія) характеризується нижчим рівнем концентрації власності, прийняття рішень та залежить від менеджерів. Роль внутрішнього аудиту посилюється, тому що виникає необхідність контролю за елементами обліково-економічної політики, надійністю економічної інформації.

Дослідження вчених свідчить, що в Україні сформувалася змішана, але з відчутними аутсайдерськими рисами система корпоративного управління [2,3].

Істотно впливає на умови функціонування підрозділу внутрішнього аудиту також місце розташування дочірніх компаній та механізм взаємодії між головною компанією та підрозділами. Аналіз існуючої практики показує, що багато транснаціональних компаній починали створення служб внутрішнього аудиту практично в кожному підрозділі. З часом внутрішні аудитори вийшли з організаційних структур дочірніх компаній, підрозділи були централізовані в декількох офісах.

Отже, дослідження показали, що нова структура спростила перехід від географічно-орієнтованої оргструктури до процесно-орієнтованої. В такій оргструктурі аудитори спеціалізуються на оцінки систем контролю в певному бізнес-процесі або групі процесів. Такий підхід особливо ефективний, коли компанія має за мету стандартизувати процеси в своїх підрозділах.

Таким чином, внутрішній аудит є невід'ємною частиною загальної системи внутрішнього управлінського контролю, метою якої є надання відповідним користувачам інформації про ступінь реальності майнового і фінансового стану корпорації, який з одного боку, повинен обслуговувати інформацією різних користувачів, з іншого - захищати інтереси власників. Місце внутрішнього аудиту в системі внутрішнього контролю компанії визначається особливостями вибору стратегії корпоративного управління (інсайдерська, аутсайдерська, змішана), розташуванням дочірніх компаній, що істотно впливають на економіко-соціальний стан корпорації.

Література:

1. Дорош Н.У. Аудит: методологія і організація. - К.: "Знання", 2001. - 402 с.
2. Облік, контроль, аналіз у міжнародному бізнесі: управлінський аспект: Монографія/ Під заг.ред. проф. Л.О.Сухаревої. - Донецьк, 2005 - 213 с.
3. Л. Сухарева. Внутрішній аудит в системі фінансового контролю мультинаціональних корпорацій// Схід, 2003, -№ 3, с. 33-36.
4. М. Лозовский. Роль службы внутреннего аудита в компании// Внутренний контроль и аудит, 2007,- № 7, С. 24-27.